

Spårvägen längs (expert)kunskapsstråket

En kritisk diskursanalys av hur gruppen ”experter”
konstruerades i frågan om spårväg i Lund

Abstract

This thesis examines the fundamental problem of expert knowledge and science in democracies. It does so by a critical discourse analysis of the case about tramway in Lund and the question it searches to answer is how the group “experts” were constructed. To answer this question a division of theories regarding the question of expert knowledge and science in democracies are used. The theories could be divided into “the second wave” and “the third wave” and reflects different views on the boundary between politics and science. The thesis analyses to which extent the two views were reflected in the case of tramway in Lund and moreover, discusses which consequences that followed on the democracy.

The analyse points towards that the group “experts” were constructed in relation to several technical discourses where scientists and consultants were considered to have the ability to deliver the “right” answer. This construction mainly reflects the social practices of “the third wave”. Although the case might not be representative for Lund municipality, the discussion of the result points towards the conclusion that this construction of “experts” affected the democracy negatively. Nevertheless, the result indicates a further need of studies about expert knowledge and science in democracies.

Nyckelord: expertkunskap, experter, demokrati, kritisk diskursanalys, spårväg i Lund

Antal ord: 9 994

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	2
1.2	Disposition	3
1.3	Tidigare forskning	3
2	Metod och teori.....	5
2.1	Metodologiska överväganden	5
2.2	Text.....	6
2.3	Diskursiv praktik	7
2.4	Social praktik.....	8
2.4.1	Expertkunskapens roll i demokratier	9
2.4.2	Turner och Fischer – ”den andra vågen”	9
2.4.3	Collins och Evans – ”den tredje vågen”	10
2.4.4	Demokrati.....	12
2.5	Material	13
3	Analys	14
3.1	Text.....	15
3.2	Diskursiv praktik	18
3.3	Social praktik.....	20
4	Resultat.....	23
5	Diskussion	24
5.1	Effekter på demokratin i Lunds kommun	24
5.2	Avslutande reflektion	25
6	Referenser	26
7	Bilagor	29
7.1	Förteckning över analyserade artiklar	29

1 Inledning

Torsdagen den 17 december 2015 beslutade Lunds kommunfullmäktige att spårvägen mellan Lund C och forskningsanläggningen ESS¹ skulle byggas (Kuprijanko 2015c). Visionen om spårväg i Lund kan emellertid spåras bakåt i tiden till slutet av 80-talet då den så kallade ”Lundalänken”, en fem kilometer lång busslinje från Lund C i riktning nordöst började att planeras år 1989 (Expertgruppen 2015). Redan i detta inledande stadium genomfördes ett antal konsultutredningar (Lunds kommun 2011). Lundalänken kom att trafikeras år 2003 och den hade då konstruerats med möjligheten att en dag ersätta bussarna på sträckan med spårvagn. Lundalänkens sträckning från Lund C i nordöstlig riktning förbi universitetssjukhuset, Lunds Tekniska Högskola (LTH), Ideon Science Park, MAX IV² och ESS har ofta refererats till som ”Kunskapsstråket” (Expertgruppen 2015:8, Kuprijanko 2017).

Under tidsspannet 2006 till 2010 genomfördes ett antal utredningar kring Lundalänkens eventuella ombyggnad till spårväg (Lunds kommun 2011:91–92). En av dessa var utredningen *Lätt spårtrafik i Skåne* som presenterades år 2007 och pekade ut fem prioriterade projekt för spårväg i Skåne. Däribland återfanns sträckan Lund C till ESS (Kuprijanko 2017, Lunds kommun 2011:92). 2010 antogs en ny översiktsplan för Lunds kommun där spårvägen mellan Lund C och ESS återigen fanns med (Kuprijanko 2017). Målet var att sträckan Lund C till ESS, samt två andra sträckor för spårväg, skulle vara förverkligade inom tjugo år. 2010 kom även Lunds kommun, Helsingborgs kommun och Malmö stad att tillsammans med Region Skåne starta samarbetet Spårvagnar i Skåne – SPIS. 2011 publicerades en förstudie om spårvägen i Lund som kommunen genomfört tillsammans med konsulter (Lunds kommun 2011:4). 2013 antog kommunfullmäktige sex detaljplaner som behandlar olika områden av spårvägens sträckning från Lund C till Brunnhög/ESS (Kuprijanko 2017).

Den 31 mars 2015 bestämde Lunds kommunstyrelse att en ”expertgrupp” skulle granska det tidigare beslutsunderlaget kring spårvägen (Kuprijanko 2015a). Beslutet kom efter påtryckningar från de partier som var emot spårvägen i kommunfullmäktige, däribland Förnyalund. Förnyalund bildades inför valet till kommunfullmäktige år 2014 som ett parti mot spårvägen. Efter att Förnyalund fått

¹ European Spallation Source – ESS – är en forskningsanläggning under konstruktion i nordöstra Lund. Anläggningen är avsedd för forskning kring neutroner och innehåller bl.a. världens mest kraftfulla linjära protonaccelerator. Anläggningen är tänkt som spårvägens slutstation (ESS).

² MAX IV är en synkrotronljusanläggning i nordöstra Lund där forskning bedrivits i över 30 år (MAX IV).

plats i kommunfullmäktige kom de tillsammans med den borgerliga Alliansen att kräva en utredning av det tidigare beslutsunderlaget i frågan om spårväg (Kuprijanko 2015a, Kuprijanko 2017, Expertgruppen 2015:8).

Expertgruppens rapport kom att lämnas i juni 2015 och deras slutsats kan kort sammanfattas med att Lund behöver spårvägen om målen kring stadens befolkningsutveckling och hållbarhet ska kunna nås. Kostanden för projektet beräknades dock bli 100 till 200 miljoner kronor dyrare än de tidigare kalkylerna indikerat (Expertgruppen 2015:3–7, Kuprijanko 2017). Frågan kring spårvägens kostnad och finansiering kom fortsatt att diskuteras då kommunen först inte fick det statliga stöd som den räknat med. När det ekonomiska stödet från staten sedan blev en realitet kom beslutet om att bygga spårvägen att tas den 17 december 2015 (Kuprijanko 2015a). Förnyalund kom då att kräva en folkomröstning kring spårvägen, men förslaget röstades ned i kommunfullmäktige (Kuprijanko 2016). Den 15 februari 2017 togs så de första spadtagen i konstruktionen av spårvägen och den beräknas vara klar år 2020 (Kuprijanko 2017).

Genom ovan nämnda utredningar, förstudier, detaljplaner och Expertgruppens granskning kan vi se hur expertkunskap spelat en roll fram till förverkligandet av spårvägen. Frank Fischer (2009:18–21) konstaterar att vi i dagens samhälle är mer beroende av expert- och specialistkunskap än någonsin. Det ökade inflytandet för ”experter” är inte oproblemiskt: När politiska beslut anses vara så komplexa att de kräver expertkunskap finns en risk att medborgare exkluderas (Fischer 2009:1, Turner 2003:19). Dessutom menar Steven Epstein (1995:408–410) att definitionen av ”experter” inte är på förhand given. Med vetskap om att 1) vi är mer beroende av expertkunskap än någonsin 2) en viss problematik medföljer detta beroende samt 3) att definitionen av ”experter” inte är bestämd blir frågan vilka som tillåts tillhöra gruppen ”experter”, och varför, synnerligen intressant.

1.1 Syfte och frågeställning

Uppsatsens syfte är att bidra till en ökad förståelse för hur ”experter” konstrueras och vilka konsekvenser det får för demokratin. Syftet faller tillbaka på det principiella problemet att dagens samhälle är mer beroende av expertkunskap än någonsin (Fischer 2009:18–21). Som vi tidigare kunde konstatera så är detta ökade beroende problematiskt i relation till demokrati eftersom det finns en risk att medborgare exkluderas när gruppen ”experter” konstrueras (Fischer 2009:1, Turner 2003:19, Epstein 1995:408–410). Frågeställningen har formulerats enligt följande:

Hur konstruerades gruppen ”experter” i frågan kring spårvägen i Lund?

Dessutom diskuterar uppsatsen effekterna av hur gruppen ”experter” konstruerades i förhållande till demokrati. Vad det beträffar det specifika fall som uppsatsen berör så har spårvägen i Lund varit föremål för omfattande debatt och uppsatsen kommer högst troligen lämna sitt bidrag till denna. Valet av fall gör

därför uppsatsen utomvetenskapligt relevant. Genom att testa hur väl den etablerade teorin kring expertkunskapens roll i demokratier kan förklara konstruktionen av gruppen ”experter” i det specifika fallet blir uppsatsen dessutom inomvetenskapligt relevant. För att förstå hur uppsatsen bidrar till, och utmärker sig i förhållande till, den redan existerande teoribildningen måste vi emellertid göra en kort genomgång av den tidigare forskningen på området.

1.2 Disposition

Uppsatsens första avsnitt kommer att avslutas med en genomgång av den tidigare forskningen inom området som behandlar användandet av vetenskap och expertkunskap i demokratier. I avsnitt 2 presenteras uppsatsens metod och teori. Delarna hänger samman eftersom den metod som används, Faircloughs kritiska diskursanalys, är avhängig teorin. Några metodologiska överväganden görs under avsnittet 2.1. innan den teoretiska delen presenteras. Därefter presenteras de statsvetenskapliga teorier som använts i uppsatsen. Avsnittet avslutas med en presentation av, och några reflektioner kring, uppsatsens material.

I avsnitt 3 presenteras uppsatsens analys och de tre delarna av den kritiska diskursanalysen presenteras separat. Anledningen till att jag gör denna uppdelning av analysen är att den metodlitteratur jag konsumerat går tillväga på samma sätt (Winther Jørgensen & Phillips 2000:85–92). Dessutom anser jag själv att analysen blir tydligast vid denna uppdelning. Efter analysen redovisas uppsatsens resultat i avsnitt 4. Avsnitt 5 består av en diskussion om effekter på demokratin i Lunds kommun samt några avslutande reflektioner.

1.3 Tidigare forskning

För att ringa in hur denna uppsatsen står i relation till den tidigare forskningen inom området kring vetenskapen och expertkunskapens roll i demokratier kommer några forskare samt deras studier tas upp i detta avsnittet. Målet är att visa hur denna uppsatsen både kan relateras till, och skiljer sig från, den tidigare forskningen.

Christina Boswell (2009:3–28) menar att vetenskap och expertkunskap idag har en legitimerande funktion inom policyprocesser och beslutsfattande. Boswell (2009:247–250) ifrågasätter den traditionella, instrumentella, synen på användandet av expertkunskap. Politiska institutioner och demokratiska organisationer har olika strategier för att kunna legitimera sina beslut med referens till expertkunskap, menar Boswell (2009:61–88).

Heather E. Douglas (2009:1–22) ställer sig frågan om forskare kan vara objektiva när hon undersöker om det värdefria idealet existerar inom vetenskapen. Douglas (2009:87, 115) menar att vetenskap inte kan vara neutralt och värdefritt – bilden av att vetenskap skulle vara värdefritt är rent av skadlig. Vetenskapen är,

och bör, vara mer eller mindre styrd av olika sorters värden, menar Douglas (2009:87–114).

Roger A. Pielke (2007:1–7) menar att forskare oundvikligen spelar en roll i politiken och policyprocesser. Pielke (2007:143–149) menar i likhet med ovan nämnda Boswell att den traditionella, instrumentella, synen på expertkunskap måste ifrågasättas. Antagandet att det skulle finnas en gräns mellan politik och vetenskap är en myt, resonerar Pielke (2007:145–149), och dagens institutioner borde utformas för att hantera kopplingen mellan vetenskap och politik istället för att skilja dem åt. Det som utmärker denna uppsats i förhållande till Boswell, Douglas och Pielke är att de aldrig ställer den explicita frågan hur en viss konstruktion av gruppen ”experter” påverkar demokratin.

Gränsen mellan vetenskap och politik är också föremål för frågan inom området Science and Technology Studies (STS). Två namn inom detta område är Sheila Jasanoff och David H. Guston. Jasanoff intresserar sig för experters legitimitet och möjligheterna till ansvarsutkrävande (Jasanoff 2009:221–222). Det är inte bara expertkunskapens kvalitet och experters oberoende som måste undersökas – de institutioner och former som experter verkar inom för att ge råd i policyprocesser måste också undersökas mer grundligt konstaterar Jasanoff (2009:211). David H. Guston (2009:63–64, 76–77) menar att politiska beslut idag ofta delegeras till ”experter” och för att dessa ska kunna möta demokratins krav på ansvarsutkrävande bör institutionerna utformas på ett visst sätt.

Brian Wynne (1992) intresserar sig för frågan vilka som får auktoritet som ”experter” – och konsekvenserna av det – i sin studie av hur expertkunskap och lokala fåraherdars kunskap värderades olika när Cumbria, i nordvästra England, utsattes för strålning. Wynne (1992:295–296) visar att en definition av ”experter” som enbart inbegriper forskare inte nödvändigtvis leder till de bästa besluten. Steven Epstein (1995:408–410) undersöker hur intresseorganisationer och lekmän fått inflytande och bidragit i kunskapsproduktionen om AIDS. För att vinna inflytande måste organisationer och icke-experter vinna trovärdighet, menar Epstein (1995:411–412, 417–426) och framhåller fyra strategier för att vinna trovärdighet i frågor som annars domineras av forskare som experter. Epstein (1995:430) föreslår dessutom en djupare analys av hur medicinsk kunskap konstruerats och förändrat den medicinska praktiken inom biomedicin.

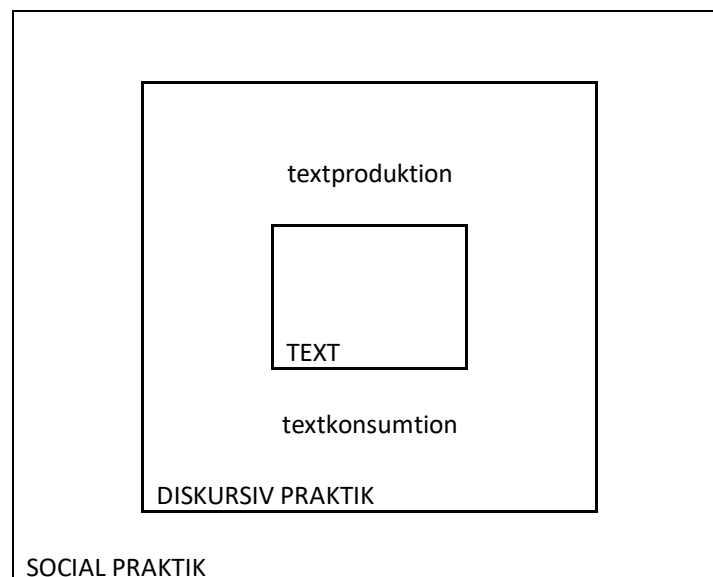
Denna uppsatsens intresse för frågan hur gruppen ”experter” konstrueras återfinns alltså inom området STS, hos Wynne och hos Epstein. Emellertid utmärks denna uppsats av tre saker: För detta första av fallet som studeras, närmare bestämt spårvägen i Lund. För det andra utmärks denna uppsatsen av metodologin då de studier kring expertis som tidigare använt sig av diskursanalys ofta har riktat in sig på miljö- och klimatfrågan (Mert 2009, Sprain & Reinig 2018). Avslutningsvis diskuterar den här uppsatsen de effekter som en viss konstruktion av gruppen ”experter” har på demokratin.

2 Metod och teori

I det följande avsnittet behandlas uppsatsens metod och teori. Avsnittet börjar med valet av metod och några metodologiska överväganden som gjorts i anslutning till detta. Därefter förklaras den delen av metoden som är bunden till teorin. De statsvetenskapliga metoder som använts presenteras under rubriken social praktik. Avslutningsvis redogörs det kort för uppsatsens material.

2.1 Metodologiska överväganden

För att besvara uppsatsens frågeställning – hur konstruerades gruppen ”experter” kring spårvägen i Lund? – kommer metoden *kritisk diskursanalys* att användas. Då diskursanalysen, däribland den kritiska diskursanalysen, som metod är avhängig teorin kommer några metodologiska överväganden att diskuteras först och därefter följer de mer teoretiska dragen som hänger samman med uppsatsens analys. Den kritiska diskursanalysens verktyg som denna uppsatsen använder bygger på Norman Faircloughs (1992:1–11) tredimensionella modell för diskursanalys (Figur 2.1.). Vad modellens tre dimensioner: Text, diskursiv praktik och social praktik innebär, återkommer vi till senare.

Figur 2.1 Faircloughs tredimensionella modell för diskursanalys (1992:73).

Valet av diskursanalys som metod grundar sig i frågeställningens intresse för hur gruppen ”experter” konstruerades. Diskursanalysen som metod utmärks generellt

av dess intresse för hur grupper konstrueras (Winther Jørgensen & Phillips 2000:176–181). Den kritiska diskursanalysen har utöver detta två stora fördelar: För det första menar Fairclough (1992:1–11) att den kritiska diskursanalysen lämpar sig väl för att undersöka sociala förändringar. Enligt Turner (2003:1–5) är den ökade betydelsen av expertkunskap en social förändring. Förändringar i språket reflekterar sociala och kulturella förändringar, menar Fairclough (1992: 5–8, 215–218) och identifierar relationen mellan politiker och medborgare samt den allt mer teknologiska diskursen som två av samtidens utvecklingar. Faircloughs kritiska diskursanalys är utvecklad för att undersöka och kartlägga just detta (Fairclough 1992:8).

Den kritiska diskursanalysen faller tillbaka på en socialkonstruktivistisk syn på världen (Winther Jørgensen & Phillips 2000:10, 28–30, 152–154). Valet av metod och de konsekvenser som följer av den socialkonstruktivistiska grunden påverkar uppsatsen resultat (Winther Jørgensen & Phillips 2000:28–30). Kanske blir detta mest tydligt epistemologiskt eftersom socialkonstruktivismen menar att kunskapsproduktion inte kan vara objektiv utan endast mer eller mindre subjektiv. Det förefaller självklart att om denna uppsatsen istället fallit tillbaka på en vetenskapsteoretisk grund där kunskapsproduktion – och således även expertkunskap – kan vara objektiv hade den varit annorlunda på flertalet olika sätt. För att komma runt den problematik som följer med ett socialkonstruktivistiskt perspektiv bör uppsatsen främja god intersubjektivitet (Winther Jørgensen & Phillips 2000:111–112, 139–141, 154).

För att främja god *intersubjektivitet* arbetar den här uppsatsen mot Baderstens (2006:74–76) krav på kritiserbarhet och reproducerbarhet. Kravet på *kritiserbarhet* innebär att uppsatsen strävar åt att vara så pass transparent att det går följa alla resonemang och ställningstaganden. Detta är en förutsättning för att kunna ifrågasätta uppsatsens resultat och slutsatser. *Reproducerbarhet* innebär, som en följd av kravet på kritiserbarhet, att forskningen ska vara möjlig att följa och upprepa (Badersten 2006:74–76). Mer konkret innebär detta att jag kommer redovisa mina operationaliseringar så tydligt som möjligt innan analysen. Det är dessutom av denna anledning som jag valt Faircloughs kritiska diskursanalys då det är den form av diskursanalys som erbjuder det mest konkreta analysverktyget (Winther Jørgensen & Phillips 2000:132–134, 139). Givetvis finns det svagheter i Faircloughs kritiska diskursanalys men med medvetenhet om dessa är målet att, i så god utsträckning som möjligt, minimera dem med en reflexivitet över problemen (Winther Jørgensen & Phillips 2000:93–96). Analysen och resultatet kommer jag sedan tydliggöra så gott som det går genom att bl.a. exemplifiera mina resonemang med citat.

2.2 Text

Efter dessa metodologiska överväganden kring den kritiska diskursanalysen kan vi nu redogöra för de tredimensionella modellens tre dimensioner: Text, diskursiv praktik och social praktik. Den dimension av Faircloughs kritiska diskursanalys

som kallas för *text* fokuserar på att analysera texten utifrån lingvistiska drag (Bergström och Boréus 2012:376, Winther Jørgensen & Phillips 2000:177). Fairclough (1992:137-137-199, 234–237) erbjuder flertalet verktyg för att analysera texten, men denna uppsatsen kommer begränsa sig till modalitet, kontroll över interaktionen och transitivitet. Anledningen bakom denna begränsning är att fler verktyg hade gjort analysen allt för omfattande inom uppsatsen tidsramar. De analysverktygen jag valt att använda var de som jag upplevde vara de mest fruktbara i relation till uppsatsens frågeställning efter att jag gjort några inledande analyser.

Det första verktyget som denna uppsatsen använder vid analysen av texten är modalitet. Med *modalitet* intresserar vi oss för hur den som säger eller skriver någonting uttrycker sig (Fairclough 1992:158–162). Med exemplet från Bergström och Boréus (2012:376) så är det skillnad mellan om en politiker säger att ”spårvägen *kan* utredas” eller ”spårvägen *ska* utredas”. Modalitet återspeglas ofta i användningen av modala hjälpverb såsom ”måste” ”kanske” och ”borde”. Fairclough (1992:159) visar dessutom att modalitet kan användas subjektivt eller objektivt. ”Jag tror att jorden är platt” är en subjektiv användning av modalitet medan ”jorden är kanske platt” är en objektiv användning. Frågan som denna uppsatsen använder för analysen av modalitet är: Vilken modalitet och ordval förekommer?

Analysverktyget som Fairclough (1992:152–158) kallar för *kontroll över interaktionen* ställer många frågor som är direkt applicerbara och för användning i denna uppsatsen: Finns det en symmetri eller asymmetri mellan deltagarna i interaktionen? Vilken form av utbyte finns mellan deltagarna? Hur, och av vem, sätts agendan? Frågorna är användbara för uppsatsens räkning eftersom de gör det möjligt att kartlägga förhållandet mellan medborgare, de som fick uttala sig i egenskap av ”experter” och politiker.

Även analysverktyget transitivitet kan användas för att analysera förhållandet mellan de tre ovan nämnda grupperna. *Transitivitet* undersöker om vissa processer eller personer gynnas i en text genom att framställas som aktiva eller passiva. Detta görs genom satskonstruktioner där agentens betydelse tonas ned, tas bort eller förstärks (Fairclough 1992:177–185). Det är t.ex. skillnad mellan ”Lund behöver spårvägen” och ”Expertgruppen konstaterar att Lund behöver spårvägen”. I den första meningen har agenten utelämnats genom att använda passiv form. Den passiva formen gör att behovet av spårvägen (i exemplet) förefaller vara en naturlag (Fairclough 1992:236, Winther Jørgensen & Phillips 2000:87–90).

2.3 Diskursiv praktik

Den andra delen av Faircloughs kritiska diskursanalys, *den diskursiva praktiken*, intresserar sig i stora drag för tre teman: textens produktion, distribution och konsumtion (Winther Jørgensen & Phillips 2000:72–76, 85). Det är även dessa tre teman som är föremål för analys i denna uppsatsen och detta med koppling till

frågeställningen. För att analysera textens produktion, distribution och konsumtion måste vi emellertid använda oss av fyra mer explicita verktyg, närmare bestämt: interdiskursivitet, intertextualitet, manifest intertextualitet och intertextuella kedjor (Winther Jørgensen & Phillips 2000:85–86).

Interdiskursivitet ställer sig frågan hur tidigare existerande diskurser artikulerar i den diskurs som är föremål för analys. En diskurs konstitueras genom att på olika sätt kombinera – och på sätt ställa sig i relation till – tidigare existerande diskurser (Fairclough 1992:124–130. Två frågor för analysen av interdiskursivitet är: Finns det bara en diskurs eller flera? Är diskursen som analyseras traditionell eller innovativ (Fairclough 1992:232)?

Intertextualitet innebär att texter alltid står i förhållande till tidigare händelser och texter (Fairclough 1992:84–86). *Manifest intertextualitet* är en särskild form av intertextualitet där det tydligt går att observera hur texter baseras på tidigare texter genom hänvisningar till dessa (Fairclough 1992:117–123, 233–234). Frågan som denna uppsatsens analys arbetar med för att undersöka den manifesta intertextualiteten är om texten baseras och hänvisar till andra texter? Om svaret är ja följer dessutom följdfrågan: Vilka texter? Avslutningsvis så kan olika texter, genom att kombineras, skapa så kallade *intertextuella kedjor* (Fairclough 1992:130–133, Winther Jørgensen & Phillips 2000:77–79). Frågan som analysen använder för att kartlägga intertextuella kedjor är om olika konstruktioner av ”experter” refererar till olika texter.

2.4 Social praktik

Den sociala praktiken behandlar vad aktörer *gör* och inte vad de säger (Bergström & Boréus 2012:377, 391). Analysen av den sociala praktiken i denna uppsats riktar in sig på två frågor: diskursordningen och diskursens politiska och ideologiska effekter (Fairclough 1992:237–238). Återigen är de verktyg jag valt ut de som upplevts vara av störst relevans för uppsatsens frågeställning.

Analysen av *diskursordningen* ställer sig frågan vilka diskurser som den sociala praktiken faller tillbaka på. Dessutom blir följdfrågan vilka effekter reproduktionen eller förändringen av diskursordningarna får för diskursen som den förhåller sig till (Fairclough 1992:237–238). För uppsatsen blir frågan som analysen av diskursordningen intresserar sig för: Vilka olika uppfattningar om experter och expertkunskapens roll i demokratier existerade i relation till varandra vid konstruktionen av gruppen experter i frågan om spårväg i Lund?

Analysen av *diskursens politiska och ideologiska effekter* ställer sig sedan frågan hur den sociala praktiken påverkar samhället (Fairclough 1992:238). För denna uppsatsen så här frågan specificerats till: Vilka effekter har konstruktionen av gruppen ”experter” på demokratin i Lunds kommun? Denna andra fråga med avseende på den sociala praktiken kommer enbart att behandlas i den avslutande diskussionen. Anledningen till detta är att det saknas utrymme i uppsatsen till att konstruera ett tillräckligt utförligt ramverk för att analysera frågan grundligt.

Emellertid är det nu hög tid att gå vidare med de teorier som kommer användas för att analysera den sociala praktiken.

2.4.1 Expertkunskapens roll i demokratier

Teoribildningen kring expertkunskapens roll i demokratier kan enligt Harry Collins och Robert Evans (2017:9–11) delas in och beskrivas som ”den första, andra och tredje vågen”. Uppdelningen och klassificeringen av ”de tre vågorna” är Collins och Evans egen, men då såväl Epstein (2011:323–324) som Fischer (2009:137–167, 2011:311–316) använder indelningen kommer denna uppsats också att dela in teoribildningen kring expertkunskapens roll inom demokratier på samma sätt. Emellertid bör det precis som Collins och Evans (2017:99–100) menar, påpekas att ”den andra vågen” och ”den tredje vågen” existerar parallellt. Collins och Evans (2017:9) skriver att: ”[T]he categorization is not perfect and, as we demonstrate, there is some continuity and overlap between the waves. Despite this the idea of three waves provides a quick and easy way of setting out the key issue and why they matter”. Jag delar resonemanget att ”vågorna” existerar parallellt, snarare än att slå ut varandra som metaforen skulle kunna antyda på. Dessutom fångar indelningen in huvudfrågan – om expertkunskapens roll inom demokratier – på ett enkelt sätt, något vi kommer att se senare. Således används indelningen i uppsatsen för att samla teorierna, inte för att rangordna dem.

Precis som Collins och Evans (2017:99–100) utgår jag från att ”den första vågen” idag har spelat ut sin roll. ”Den första vågen” kategoriserades av hur den behandlade vetenskapen, expertkunskapen och expertens roll inom demokratin okritiskt. Att frågan lämnades utan att problematiseras hängde samman med den positivistiska synen på vetenskap. Enligt den positivistiska synen på vetenskap finns det en verklighet, och forskare kan nå objektiv kunskap om den. Av detta synsätt följer att vetenskap kan vara fritt från värderingar och således ansågs det finnas en gräns mellan politik och vetenskap. Expertens uppgift blev därför att förse politiken med objektivt beslutsunderlag (Collins & Evans 2017:9–11, 109). Enligt Collins och Evans (2017:10) kom startskottet för ”den andra vågen” att bli Thomas Kuhn som på 1960-talet ifrågasatte vetenskapens objektivitet.

För utformandet av uppsatsen analytiska ramverk kommer jag främst utgå från Stephen P. Turner (2001, 2003) och Frank Fischer (2006, 2009, 2011) när jag konstruerar en idealtyp av ”den andra vågens” diskurs. Anledningen till detta val är att jag bedömer Turner och Fischer som centrala inom teoribildningen. Dessutom ger de flertalet konkreta exempel och deras teorier har tidigare diskuterats i relation till Collins och Evans teori (se t.ex. Fischer 2009:137–167).

2.4.2 Turner och Fischer – ”den andra vågen”

Om ”den första vågen” baserades på att det finns en gräns mellan politik och vetenskap så kom ”den andra vågen” att kritisera detta och i längden argumentera för större inflytande för medborgare. Kritiken grundades i en

socialkonstruktivistisk vetenskapsteoretisk ställning som menar att kunskap – så även expertkunskap – är socialt konstruerad och därmed alltid subjektiv (Collins & Evans 2017:10–11, Turner 2003:19–24, Fischer 2009:170–176). Utifrån detta antagande blir det svårt, rent av omöjligt, att hålla uppe en gräns mellan vetenskap och politik.

Turner (2003:4–5) menar att den ökade betydelsen av expertkunskap är ett problem för den liberala demokratin. Turners (2003:5) definition av liberal demokrati är att den politiska diskussionen bör vara förståelig samt ämne för medborgerligt inflytande. Expertisen kräver att vi gör ett val: 1) antingen gör vi bedömningen att alla förstår eller 2) så krävs det expertkunskap för att förstå och bidra till den politiska diskussionen. Det senare skulle innebära att delar av den politiska diskussionen bedöms vara oförståelig för den vanlige medborgaren (Turner 2003:5). Turner (2003:19) frågar sig varför forskare inom t.ex. miljövetenskapen ska få föra sin talan framför markägare och de som förorenar och menar att frågan blir särskilt svår att svara på i styrelseskick där alla ska vara jämlika politiskt.

För att lösa problemet med samhällets ökade beroende av experter, men behålla faktorer som legitimitet och ansvarsutkrävande, argumenterar Fischer (2009) för deliberation och deltagande governance. Fischer ger två exempel på hur policyprocessen skulle kunna gå till under dessa former: Det första är hämtat från de danska konsensuskonferenserna och det andra från Kerala i Indien (2009: 89, 93–97, 256–260). Gemensamt för båda är att expertkunskapen inte ges det som Turner (2003:24–29) kallar för *kognitiv auktoritet* – auktoritet att producera kunskap i ett specifikt område. Fischer (2009:191–294) menar istället att expertkunskapen bör möta lokalkännedomen och de erfarenheter som medborgarna bär på. Detta görs genom en pedagogisk process. Fischer ser alltså *deliberation* som en lärandeprocess (2009:215, 230–236).

Avslutningsvis kan vi kort summera Fischer och Turners teorier utifrån några gemensamma drag. För det första ser de den ökade betydelsen av experter som problematisk eftersom den riskerar att utesluta medborgare (Fischer 2009:1, Fischer 2003:19). För det andra ses medborgarna som kapabla att delta i beslut som innefattar expertkunskap, men detta förutsätter deliberation (Fischer 230–236). Deliberation är rent av en nödvändighet eftersom möjligheterna för ansvarutkrävande är små gentemot ”experter”. Problematiken med experter – och lösningen med deliberation – kretsar kring det faktum att det inte går att dra en gräns mellan vetenskap och politik (Fischer 2009 170-176).

2.4.3 Collins och Evans – ”den tredje vågen”

Harry Collins och Robert Evans (2017:12–14) menar att ”den andra vågen” och ”den tredje vågen” ska förstås som lösningar på olika problem istället för konkurrerande uppfattningar kring ett dilemma. ”Den andra vågen” var ett försök att lösa problemet med legitimitet när experter får ökat inflytande och auktoritet i beslutsprocesser. Collins och Evans (2017:12–14) menar att ”den tredje vågen” behandlar en annan dimension av problemet, närmare bestämt den tänjning som

de menar uppstod när ”den andra vågen” inte lyckades sätta upp några gränser mellan politik och vetenskap eller för den delen, vem som har rätt att till produktionen av expertkunskap.

Collins och Evans (2017:68–76) menar att det är möjligt att skilja på vetenskap och politik. Antaganden bygger på att det finns en teknisk och en politisk fas av beslutsfattande och målet måste alltid vara att hålla dem separerade från varandra (Collins et al. 2010:188–189, Collins & Evans 2017:16–18). Emellertid bör det nämnas att Collins och Evans (2017:13, 103–110) accepterar samt, i likhet med Turner och Fischer, menar att vetenskapen och produktionen av expertkunskap är subjektiv.

Möjligheten att upprätta en gräns mellan vetenskap och politik baseras på det som Collins och Evans (2017:20–22, 29–61) kallar för ”väljande modernism” där *väljande* faller tillbaka på möjligheten att välja och *modernism* på betydelsen av vetenskap. För att förstå världen *borde* vi välja vetenskap eftersom det systematiska och kumulativa arbete som ligger till grund för vetenskapen är *bättre* än andra tillgängliga alternativ. Med ”bättre” menar Collins och Evans (2017:20) inte ”mer korrekt” eller ”sann”, utan bara bättre.

Uppdelningen i en teknisk och en politisk fas, tillsammans med den väljande modernismen, gör det möjligt för Collins och Evans (2017:91–94) att konstruera en institution som de kallar för ”The Owls”. ”The Owls” uppdrag återfinns i den tekniska fasen och går ut på att ge staten råd kring substansen och graden av konsensus i vetenskapliga frågor där det ännu inte råder konsensus (Collins & Evans 2017:84–87, 91–94). Uppdraget är att säga om X producerar bra vetenskap, inte om X producerar en sanning (Collins & Evans 2017:85). När ”The Owls” förmedlat bilden av vetenskaplig konsensus är det sedan upp till politikerna att i den politiska fasen handla utefter eller emot detta. Oavsett vad politikerna väljer måste de motivera varför och göra detta transparent, menar Collins och Evans (2017:84–87, 93). Möjligheten att i den politiska fasen kunna välja mellan att agera i linje med eller emot experternas råd är det som enligt Collins och Evans (2017:69–74) skiljer den väljande modernismen från teknokrati. Deras definition av *teknokrati* bygger nämligen på att politiker måste acceptera experternas råd (Collins och Evans 2017:71).

Vidare menar Collins et al. (2017:584) att vi måste kunna skilja mellan politik och vetenskap om vi ska kunna motverka populism och ”alternativa sanningar”. Collins et al. (2010:194–195) accepterar att vi inte kan förhindra politik från att blandas med vetenskap, men artikuleringen av en teknisk och en politisk fas blandas de båda snarare som vatten och olja än vatten och vin.

Vi kan så summera Collins och Evans teori utifrån några utmärkande punkter. För det första menar de, till skillnad från Fischer och Turner, att det går att etablera en gräns mellan vetenskap och politik genom att dela upp beslutsfattande i en teknisk och en politisk fas (Collins & Evans 2017:16–18). På områden där det inte finns vetenskaplig konsensus kan vetenskapen granskas och etiketteras som bra eller mindre bra. Den jämlikhet som Fischer och Turner menar riskerar försvinna i takt med att ”experternas” inflytande ökar berörs enbart i den politiska fasen där det alltid ska finnas en möjlighet att gå emot den tekniska fasen (Collins & Evans 2017:12–14, 84–87).

2.4.4 Demokrati

Eftersom ”de tre vågorna” berör expertisens roll i *demokratier* kommer uppsatsen att diskutera vilka effekter konstruktionen av gruppen ”experter” fick för demokratin i frågan om spår väg i Lund. Fischer (2010:60–63) argumenterar för en livskraftig deltagande demokrati som ska kunna komplettera den representativa demokratin. Dagens representativa demokrati i Västvärlden och USA har nämligen skapat orättvisa förhållanden mellan eliter och medborgare, menar Fischer (2010:62). Collins och Evans (2017:142) menar att deras teori inte skulle inskränka på medborgarnas deltagande. Hursomhelst så skiljer de sig från Fischer på en väsentlig punkt: De menar att medborgarnas inflytande ska vara begränsat till den politiska fasen där ingen expertkunskap behövs (Collins & Evans 2017:11–14).

Leif Lewin (1970:220–235) presenterar tre modeller för demokratiskt beslutsfattande och den politiska processen. *Direkt demokrati* innebär att samtliga medborgare samlas och tar beslut. Den politiska processen består alltså av att ”massan” tar ett beslut genom gemensamt uppbyggande av konsensus (Lewin 1970:224–226) Modellen för *indirekt demokrati* bygger på representation där ett utbyte sker mellan massan och eliten för att ta ett beslut. Den politiska processen blir därmed den värdeallokering som eliten gör av massan. Enligt Lewin (1970:224–226) fungerar inte den indirekta modellen eftersom utbytet mellan massan och eliterna inte fungerar. Lewin (1970:224–235) argumenterar istället för en interaktiv modell. *Den interaktiva modellen* bygger på en växelverkan mellan massan och eliterna som sträcker sig längre än det uppbyggande av konsensus och värdeallokeringen som sker mellan grupperna (Lewin 1970:226–228).

För att svara på frågan hur demokratin påverkas av en viss konstruktion av gruppen ”experter” måste vi på förhand ställa upp en definition av demokrati. Definitionen av demokrati som används i den här uppsatsen hämtas från Robert A. Dahl. En *demokrati* ska enligt Dahl (1998:38) erbjuda förutsättningar för:

1. Effektivt deltagande.
2. Jämlikhet vid röstning.
3. Ökad förståelse och upplysning.
4. Slutgiltig kontroll över agendan.
5. Inkludering av alla vuxna.

Effektivt deltagande innebär att samtliga medborgare har jämlika och effektiva möjligheter att uttrycka sina åsikter. *Jämlikhet vid röstning* innebär att alla har en röst och att dessa röster är jämlika. *Ökad förståelse och upplysning* innebär att samtliga medborgare måste ges jämlika och effektiva förutsättningar för att förstå en policy och relevanta alternativ till denna. *Slutgiltig kontroll över agendan* innebär att medborgare måste kontrollera vilka frågor som ska sättas på agendan och hur detta görs. *Inkludering av alla vuxna* betyder att samtliga vuxna som medborgare innefattas av de fyra första kriterierna (Dahl 1998:37–38).

Den frågan som diskussionen ställer sig är om något av de fem kriterierna påverkas av hur gruppen ”experter” konstruerades. Vi kan t.ex. tänka oss att vi

identifierar en diskurs vilken reflekteras av den sociala praktik som Fischers (2009:215, 230–236) syn på deliberation som lärandeprocess argumenterar för. Synsättet har vidare resulterat i ett ökat utbyte mellan ”experter” och medborgare. Slutsatsen skulle i detta skisserade exempel vara att den ökade förståelsen och upplysningen, Dahls tredje kriterium, gynnats av den diskursiva och sociala praktiken.

2.5 Material

Uppsatsens material består av tolv nyhetsartiklar kring spårvägen från Sydsvenskan. För att förbättra analysen av artiklarna har även kompletterande artiklar, underlag från beslutsprocessen såsom detaljplaner och tidigare utredningar, vissa protokoll över beslut som tagits kring spårvägen i Lunds kommunstyrelse och kommunfullmäktige, samt Expertgruppens granskning lästs igenom. På de specifika punkter där detta kompletterande material är behövligt för att förstå analysens resonemang tas de upp och refereras till.

Av tidsskäl har jag behövt göra en avgränsning i materialet. Som kompensation för denna avgränsning har jag använt *ett strategiskt urval* av artiklar. Materialet har hämtats från databasen Retriever Research där jag genomfört flertalet sökningar. En sökning på ”spårväg lund” ger 3 076 träffar varav 1 099 är från Sydsvenskan eller Sydsvenskan.se. Eftersom Sydsvenskan var den media som gav flest träffar valde jag att begränsa mig till den. Utifrån Sydsvenskans artiklar valde jag sedan ut mitt material genom att dels titta närmare på perioder som jag visste hade varit kritiska moment, men också genom att lägga till sökorden ”expert” och ”utredning”. Att välja sitt material utifrån *kritiska moment* är enligt Fairclough (1992:230) en fördel för att kunna se diskursiv förändring. I denna uppsatsen har de kritiska momenten valts utifrån den förkunskap jag fått om fallet efter läsning av ett större antal artiklar, genomgångar av tidslinjer över spårvägen samt Expertgruppens utredning (Kuprijanko 2017, Expertgruppen 2015). I slutändan analyserades tolv nyhetsartiklar kring spårvägen i Lund. För en detaljerad förteckning över artiklarna som analyserats se bilaga 7.1.

Givetvis hade det varit bättre att arbeta med ett bredare material, men inom uppsatsens tidsramar hade detta endast varit möjligt om jag valt en mindre tidskrävande metod än Faircloughs kritiska diskursanalys. Här vill jag argumentera för att den djupgående analys som metoden erbjuder är värd att testa. Precis som det påpekades i avsnittet om den tidigare forskningen så utmärks denna uppsatsen till stor del av metoden.

3 Analys

Analysen har utförts genom att de artiklarna som utgör materialet (Bilaga 7.1.) analyserats utifrån nedanstående ramverk (Figur 3.1). För analysen av den sociala praktiken har frågorna preciserats för att kunna koppla på de teorier som används där. Dessa preciserade frågor presenteras senare i avsnittet om den sociala praktiken.

		Fråga för analys
Text	Modalitet	Vilken modalitet och ordval förekommer i texten?
	Kontroll över interaktionen	Finns det en symmetri eller asymmetri mellan deltagarna i interaktionen (t.ex. mellan "experter", politiker och medborgare)? Vilken form av utbyte finns mellan deltagarna? Hur, och av vem, sätts agendan?
	Transitivitet	Görs aktörer och personer aktiva eller passiva? Gynnas eller missgynnas vissa processer eller personer av detta?
Diskursiv praktik	Interdiskursivitet	Finns det bara en diskurs kring spårvägen i Lund eller flera? Är diskursen som analyseras traditionell eller innovativ?
	Manifest intertextualitet	Baseras och hänvisar texten till andra texter kring spårvägen i Lund? Vilka?
	Intertextuella kedjor	Refererar olika konstruktioner (av t.ex. "experter") till olika texter? Kan vi se en förändring?
Social praktik	Diskursordningen	Vilka olika uppfattningar om experter och expertkunskapens roll i demokratier existerade i relation till varandra, och hur?
	Diskursens politiska och ideologiska effekter	<i>Vilka effekter har konstruktionen av gruppen "experter" på demokratin i Lunds kommun?</i>

Figur 3.1. Analytiskt ramverk för kritisk diskursanalys. Notera att den frågan som kursiverats enbart diskuteras i avsnitt 5.

3.1 Text

Analysen i denna uppsatsen börjar med artikeln *Lund är en i grunden för liten stad för spårvagn*. Artikeln består till stor del av en intervju med P G Andersson. Andersson benämns som ”spårvagnsexpert då han arbetar på konsultföretaget Trivector som vid tidpunkten för artikeln arbetar med den förstudie om spårvägen som blev klar 2011 (Samuelsson 2010a). Ämnet för artikeln är främst huruvida det kommer uppstå ett behov att riva hus i Lund om spårvägsbygget blir verklighet. Här uppger Samuelsson (2010a) att Sydsvenskan intervjuat ett antal trafikplanerare som sagt att: ”[D]et är något visst med spårvagnar. En stor del av allmänheten är *väldigt* positiv till spårvagnar och det ger en *hög* acceptans för att man gör stora ingrepp i stadsmiljön för att dra fram spårväg” (Samuelsson 2010a, min kursivering). I citatet tyder användandet av ”väldigt” och ”hög” på en modalitet där allmänheten framställs vara positivt inställda till spårväg. Genom hela artikeln är det ”spårvagnsexperten” P G Andersson eller, som i det ovan nämnda citatet, trafikplanerare som har kontroll över interaktionen och uttalar sig kring vad ”Lundaborna” eller ”allmänheten” tycker om spårväg (Samuelsson 2010a). Framställningen av medborgarna som aktiva, trots att de egentligen är passiva, leder till bilden av att vad Andersson och trafikplanerarna faktiskt tycks veta om medborgarna förstärks. Transitivitet missgynnar således medborgarna om vi förutsätter att de själva vill uttala sig annorlunda i frågan. Samma transitivitet återkommer i artikeln *Helmfrid (M) bromsar spårvägsutbyggnaden* där kommunalrådet Mats Helmfrid säger att: ”Det är bra att spårvagnen framstår som ett modernt transportalternativ för allt fler. Hade det bara varit *vi* som velat ha det så kanske man hade tyckt ’ja ja, de där tosiga *Lundaborna* som ska ha någonting bara för att Lund ska ha nåt” (Samuelsson 2010b, min kursivering). Användningen av ”vi” och sedan ”Lundaborna” kan dessutom tolkas som att det finns en gemensam vilja i Lund.

2011 blev förstudien om spårväg i Lund klar och den redovisas i artikeln *Viktigt steg mot spårväg i Lund*. I artikeln skriver Samuelsson (2011a) att: ”Kommunens förstudie framhåller de positiva effekterna av spårväg i Lund”. I meningen har ”kommunen” gjorts till en aktiv aktör vilket framställer förstudien på ett annat sätt än om kommunen gjorts passiv, eller om de som *de facto* medverkat i arbetet kring förstudien gjorts till aktiva. Denna transitivitet missgynnar medborgarna i Lunds kommun eftersom användningen av ”kommun” kan tolkas som att samtliga medborgare deltagit utformandet av förstudien. Emellertid har förstudien gjorts av ett antal politiker och konsulter (Lunds kommun 2011). Dessutom lyfts det fram att effekterna är ”positiva” vilket tyder på en objektiv användning av modalitet.

Allmänheten fick senare möjligheten att tycka till om förstudien och detta behandlas i artikeln *Stor skepsis till spårväg i Lund*. Det uppges i artikeln att kollektivtrafiken i Lund ”måste” öka sin kapacitet (Samuelsson 2011b). När Mats Amén, chefsstrateg på Skånetrafiken, säger att ”[v]i klarar oss med buss i fem-tio år framåt men när Lunds ska växa så räcker inte busskapaciteten”, används transitivitet på ett sätt som gör förstudiens författare till passiva (Samuelsson

2011b). Dessutom förstärker ordvalet ”när” bilden av att Lunds utveckling är naturlig och förutsättningar för att möta utvecklingen nödvändiga. Egentligen baseras Lunds utveckling på en vision om att Brunnshög/ESS ska växa och denna vision sätter också premisserna som förstudiens slutsatser baseras på (Lunds kommun 2011:8–11)

År 2013 gjordes en enkätundersökning där 4 000 invånare i Lund fick frågan vilken deras spontana inställning till spårväg var (Kuprijanko 2013a). 1 589 invånare svarade på enkäten vars resultat pekade på att 59 procent var positiva eller mycket positiva medan 26 procent var negativa eller mycket negativa. Artikeln *Dubbelt så många positiva som negativa till spårvägen* handlar om enkäten och såväl kommunstyrelsens (dåvarande) ordförande Mats Helmfrid som gatuchefen Håkan Lockby kommenterar resultatet (Kuprijanko 2013a). Resultatet diskuteras av de båda i relation till bortfallet men Helmfrid menar i slutändan att ”Lundaborna är övervägande positiva till spårvagnar” medan Lockby konstaterar att enkäten är ”det bästa underlag vi har” (Kuprijanko 2013a). Modaliteten indikerar alltså att enkätens resultat stämmer överens med Helmfrid och Lockbys uppfattningar om Lundabornas inställning till spårvägen. Lockby påpekar dock att: ”Det är viktigt att Lundaborna reagerar på detaljplanen [...]” och ”[o]fta är det i samrådsskedet som man kan lära sig saker som planerare [...]” (Kuprijanko 2013a).

I artikeln *Aktionsgrupp vill få fart på spårvägsdebatt* från 2013 används modalitet av Börje Hed – medlem i Aktion för spårvägsfritt Lund – när han kritiserar politikerna i Lunds kommun och förstudien från 2011 (Kuprijanko 2013b). Hed menar att den politiska enigheten i frågan är ”total”, något som gör det svårt för medborgare att uttrycka sina åsikter i debatten. Förstudien från 2011 betraktar Hed vidare som ”långt ifrån” tillräcklig. Lunds medborgare fick senare under 2013 en chans att debattera spårvägen med politiker och tjänstemän. Debatten behandlas i artikeln *Oavgjort i spårvagnsderbyt* och det förekommer en symmetri mellan deltagarna i artikeln – bland annat beskrivs det som att debatten slutade ”oavgjort” mellan politiker och medborgare (Sundberg 2013). Intressant nog verkar kontrollen över interaktionen under själva debatten varit en annan och detta återges i följande citat: ”Varför ska politiker och tjänstemän få tala i mer än en timme medan vi bara får ställa frågor i 25 minuter? undrade en upprörd röst i publiken” (Sundberg 2013).

Enligt en rapport som publicerades 2014 skulle spårvägen bli samhällsekonomiskt lönsam om en av tre valde den som färdmedel till och från Brunnshög (Kuprijanko 2014a). Rapporten kom att kritiseras av Aktion för spårvägsfritt Lund, något som tas upp i artikeln *Aktionsgrupp kräver ny ekonomisk analys* (Kuprijanko 2014b). Här nämns det att rapportens resultat är beroende av ”målet” och att det är en ”kalkyl”. Genom att göra rapportens författare till aktiva med formuleringen ”man” kritiserar resultatet på ett sätt som visar att om någon eller några av premisserna ändras, blir resultatet ett annat.

Som en följd av kommunstyrelsens beslut att en expertgrupp skulle granska det tidigare beslutsunderlaget kring spårvägen i Lund publicerades artikeln *Spårvägen granskas av experter – rapport i juni* (Kuprijanko 2015a). I artikeln berättar kommundirektör Anette Henriksson om de fyra experterna som valts ut:

”De har *inte* varit inne *någoting* *alls* i uppdragen som vi har gett till olika konsultföretag” (Kuprijanko 2015a, min kursivering). Modaliteten i artikeln berör främst experternas oberoende och utmärks i det ovanstående citatet av ordvalet ”inte [...] *någoting* *alls*” angående de utvalda experternas relation till de konsultföretag som tidigare försett kommunen med beslutsunderlag (Kuprijanko 2015a). När Henriksson går vidare med att diskutera de fyra experternas kompetens säger hon att: ”De har en *mycket gedigen* erfarenhet och har jobbat som experter kring infrastrukturförändringar” (Kuprijanko 2015a, min kursivering). Återigen används modalitet för att förstärka förtroendet för experterna – de har inte ”erfarenhet” eller ”tidigare erfarenhet” utan ”mycket gedigen erfarenhet” (Kuprijanko 2015a).

I artikeln nämns det aldrig att kommunstyrelsen tillsatt Expertgruppen. Istället uttrycks det i ingressen att: ”En expertgrupp på fyra personer har utsetts och ska granska projektet”. Kommunstyrelsen görs således till passiv och deras roll reduceras till de kommentarer som kommundirektören Anette Henriksson och kommunstyrelsens ordförande Anders Almgren ger kring de fyra utvalda experterna (Kuprijanko 2015a). Transitiviteten tordes missgynna eventuella motståndare mot spårvägen då det inte framgår av vem, eller hur, expertgruppen utsetts.

Artikeln *Spårväg behövs - men blir dyrare* berör rapportens resultat. Här framställer sig ”experterna” som aktiva när Sven Lorentzi säger att ”[...] tar man bort något eller några av de målen, då kan man klara sig med mindre fordon” (Kuprijanko 2015b). En av Expertgruppens slutsatser var att påverkan på stadsnatur- och kulturmiljö var oklar, något som gör att Mats Olsson rekommenderar ”en offentlig process för en dialog om det” (Kuprijanko 2015b). Medborgarna görs här till passiva, något som måste bedömas som missgynnande för dem. En mer explicit markering av att det var mellan politikerna och medborgarna som en dialog behövde föras hade möjligtvis markerat behovet av en dialog bättre.

Spårvägens påverkan på stads- natur- och kulturmiljö diskuterades också på det möte som Expertgruppen höll för medborgare kring sin rapport. Mötet behandlas i artikeln *Arga flest på mötet*. Reaktionen på Expertgruppens rapport beskrivs, förutom i rubriken, genom att ”det skakades på huvuden”, ”det var för lite information”, och Expertgruppens uppdrag ansågs vara ”mycket begränsat” (Anjou 2015). I ingressen på artikeln skriver Anjou (2015) att: ”Ilskna spårvägsmotståndare uttryckte mer åsikter än ställde frågor”. Medborgarna görs till aktiva och uppges uttrycka åsikter – åsikter som bemöts av ”experternas” svar. Samtidigt förblir politikerna, som tilldelade expertgruppen uppdraget, passiva. Detta missgynnar medborgarna och gynnar politikerna eftersom mycket av kritiken riktar sig mot hur Expertgruppens uppdrag utformades av politikerna.

I analysens avslutande artikel, *Klar majoritet röstade mot folkomröstning om spårväg*, dyker återigen användningen av ”Lundaborna” upp. Vikarierande kommunalråd Ulf Nymark menar att frågan handlar om ”vilket Brunnshög vi vill bygga” (Kuprijanko 2016). Medborgarna görs återigen till aktiva av andra med avsikten att uttala sig kring vad medborgarna faktiskt tycker. Hur denna användning av transitivitet, tillsammans med modalitet och kontroll över interaktionen, formar olika diskursiva praktiker berör nästa del av analysen.

3.2 Diskursiv praktik

Då ett av målen med analysen av den diskursiva praktiken är att kartlägga om det förekommit någon diskursiv förändring måste vi givetvis använda en utgångspunkt. Den här uppsatsen börjar med artikeln *Lund är en i grunden för liten stad för spårvagn* från 2010 (Samuelsson 2010a). I artikeln syns framförallt en utvecklingsdiskurs där spårvägen framställs som en nödvändighet för att Lund ska kunna utvecklas. P G Andersson benämns som ”spårvagnsexpert”, en benämning som motiveras med referens till andra texter – en intertextuell kedja. Dessutom finns en expertdiskurs som kretsar kring att trafikplanerare och konsulter är ”experter” som vet vad Lund behöver för att utvecklas samt vad medborgarna vill i fråga om spårväg. Denna konstruktion av ”experter” sker alltså genom att ställa expertdiskursen mot en medborgardiskurs där det pratas om ”Lundaborna” eller ”allmänheten”. Användandet av expertdiskursen i relation till medborgardiskursen återkommer i *Helmfrid (M) bromsar spårvägsutbyggnaden*.

Artikeln *Viktigt steg mot spårväg i Lund* handlar om förstudien kring spårvägen som blev klar 2011 (Samuelsson 2011a). Här ser vi återigen en utvecklingsdiskurs där Lunds utveckling står i fokus. Dessutom ser vi en hållbarhetsdiskurs som hänger samman med utvecklingsdiskursen i den mån att om Lund vill utvecklas, men fortsatt profilera sig som en hållbar stad, så är spårväg det främsta alternativet (Samuelsson 2011a). Det finns också en ekonomidiskurs som hänger samman med kostnaden för, och eventuellt framtida vinster av, spårvägen. Genom artikeln sätts expertdiskursen i relation till utveckling-, hållbarhets- och ekonomidiskursen genom att ”experter” anses vara lämpliga att besvara dessa frågor – något som de också gjort i den förstudie som det refereras till. Medborgardiskursen förekommer nu i en relation till expertdiskursen där det uttrycks att Lundaborna ska få tycka till om förstudien. ”Experter” konstrueras alltså inte som en grupp som vet vad medborgarna vill, något som skiljer sig från de två tidigare texterna.

Artikeln *Stor skepsis till spårväg i Lund* handlar om en debatt kring förstudien och här återkommer konstruktionen av ”experter” som vet vad som är bäst för Lund genom en interdiskursivitet där expert- och utvecklingsdiskursen kombineras (Samuelsson 2011b). Undantaget är det nedanstående citatet där en medborgare konstrueras som en ”expert” utifrån sina erfarenheter och kunskaper:

Bussen går i snigelfart. Åk buss från västra Lund till östra Lund får ni se. Det tar en timme. Några säger sig vilja värna om stadskärnan, det gör man inte genom att köra med fordon som släpper ut avgaser (Samuelsson 2011b).

Förhållandet mellan medborgardiskursen och expertdiskursen blir tydligt i artiklarna *Aktionsgrupp vill få fart på spårvägsdebatt* (Kuprijanko 2013b) och *Oavgjort i spårvagnsderbyt* (Sundberg 2013). Medborgardiskursen används nu för att ifrågasätta politikernas enighet och agerande. I den senare försvarar emellertid politikerna spårvägen genom att använda expertdiskursen i relation till utvecklingsdiskursen och hållbarhetsdiskursen. I motsats till detta använder

gatuchof Håkan Lockby i artikeln *Dubbelt så många positiva som negativa till spårvägen* en interdiskursivitet där medborgardiskursen emellanåt lyfts fram (Kuprijanko 2013a).

I artikeln *Aktionsgrupp kräver ny ekonomisk analys* tyder interdiskursiviteten på att expertdiskursens relation till de tre tekniska diskurserna ifrågasätts. Detta görs genom en manifest intertextualitet som refererar till den samhällsekonomiska analysen om spårvägen som tidigare publicerats (Kuprijanko 2014a, Kuprijanko 2014b).

Genom artikeln *Spårvägen granskas av experter – rapport i juni* refererar politikerna till tidigare arbete som några av medlemmarna gjort (Kuprijanko 2015a). På detta vis finns en manifest intertextualitet och läsaren kan antingen välja att lita på det som sägs i artikeln kring Expertgruppens oberoende eller själv skapa sig en uppfattning genom att på egen hand skapa sig en bild av experternas bakgrund. På detta vis konstrueras också en diskurs om objektivitet vars mål är att övertala den som konsumerar texten om att Expertgruppens medlemmar är oberoende och kan genomföra en korrekt, objektiv, granskning av spårvägen. Här ser vi alltså hur expertdiskursen kombineras med en diskurs om objektivitet för att konstruera gruppen ”experter”.

I artikeln där Expertgruppens resultat bemöts av politiker, *Spårväg behövs - men blir dyrare*, finns det en interdiskursivitet hos ”experterna” som lyfter fram att deras slutsatser beror på en rad antaganden som görs i utvecklings-, hållbarhets- och ekonomidiskursen (Kuprijanko 2015b). Medborgardiskursen framhålls emot expertdiskursen på denna punkt av Expertgruppens medlemmar, om än passivt och implicit. Dessutom säger kommunstyrelsens ordförande Anders Almgren att: ”Experterna är tydliga när de säger att för att åstadkomma stadsutvecklingen som vi eftersträvar på Brunnsberg och i Kunskapsstråket - ja, då krävs spårväg” (Kuprijanko 2015b). I citatet finns en interdiskursivitet där utvecklingsdiskursen ställs i relation till expertdiskursen varav den senare bekräftas med hjälp av manifest intertextualitet – experterna har ju granskat det tidigare beslutsunderlaget.

Artikeln som behandlar frågestunden om Expertgruppens rapport, *Arga flest på mötet*, har en interdiskursivitet som har stora likheter med artikeln *Oavgjort i spårvagnsderbyt* vilken också handlade om en debatt mellan politiker, ”experter” och medborgare (Sundberg 2013, Anjou 2015). Politikerna görs till en del av expertdiskursen genom att göras till passiva. Expertgruppens slutsatser förklaras också med referens till andra texter, en användning av manifest intertextualitet.

Interdiskursiviteten i artikeln *Klar majoritet röstade mot folkomröstning om spårväg* består av en medborgardiskurs där Nymark menar att möjligheten för medborgare att ta ställning mot spårvägen varit tillräcklig. Dessutom menar han, med användning av utvecklingsdiskursen i relation till medborgardiskursen, att frågan skulle vara för komplicerad för en folkomröstning då den egentligen handlar om utvecklingen av Brunnsberg/ESS (Kuprijanko 2016a).

3.3 Social praktik

För att svara på frågan vilka olika uppfattningar om experter och expertkunskapens roll i demokratier som existerade i relation till varandra, och hur, har två underfrågor använts:

- Artikuleras en gräns mellan politik och vetenskap?
- Vilken roll för ”experten” och medborgaren återges?

I artikeln *Helmfrid (M) bromsar spårvägsutbyggnaden* återfinns följande citat.

[...] Men man kan också fundera på om man ska bjuda in alla att tycka till om utbyggnadsplanerna som vi gjorde under centrumutredningen. Annars får man ju vänta till ett val eller en folkomröstning och jag tycker spårvägsutbyggnaden är en för svår fråga för att ta upp på det sättet. Det är väldigt lätt att enas om var man inte ska ha trafik, men det är svårt att enas om var den ska gå (Mats Helmfrid, citerad av Samuelsson 2010b).

Citatet från Helmfrid pekar på ett antal aspekter: För det första indikerar den första delen av citatet, att medborgarna ska få säga sitt ”efter” att detaljplanerna ändrats, på en artikulering av den tekniska och politiska fasen där den tekniska fasen dessutom *bör* föregå den politiska fasen. För det andra tyder den senare delen av citatet, att frågan är för ”svår” för folkomröstning, på att medborgarnas inflytande bör begränsas till den politiska fasen (Samuelsson 2010b). Resonemanget går tydligt emot Turner och Fischer. Även ”spårvagnsexperten” P G Andersson resonerar kring att ”det bästa” hade varit om medborgarna fått tycka till om utökat spårvägsnät efter att den första etappen byggts i artikeln *Lund är en i grunden för liten stad för spårvagn*. Innan dess bedömer Andersson att medborgarna inte vet vad spårvägen innebär (Samuelsson 2010a).

När förstudien om spårväg från 2011 kommenteras i artikeln *Viktigt steg mot spårväg i Lund* nämns det att: ”Nu ska organisationer, myndigheter, nämnder och Lundaborna få tycka till om spårvägsplanerna. Synpunkterna ska ge Lunds kommun underlag för att ta beslut om man ska gå vidare med planerna eller ej” (Samuelsson 2011a). Återigen artikuleras en teknisk fas och det tycks vara möjlig att separera från en politisk fas. Lunds kommun bjöd senare in till samråd kring förstudien, något som behandlas i artikeln *Stor skepsis till spårväg i Lund* (Samuelsson 2011b). Det är uppenbart i artikeln, precis som de två andra artiklarna som berör offentliga debatter med medborgarna i Lunds kommun, att utbytet mellan politiker, medborgare och ”experter” har fungerat dåligt. Fischers syn på deliberation återfinns inte i frågan kring spårväg i Lund.

I artikeln *Dubbelt så många positiva som negativa till spårvägen* förekommer två diskursordningar. Helmfrids resonemang tyder på en konstruktion av gruppen ”experter” som påminner om ”den tredje vågen”. Gatuchefen Håkan Lockbys konstruktion av gruppen ”experter” påminner istället mer om ”den andra vågen”

då han påpekar vikten av att medborgarna får tycka till och att han lär sig av dem (Kuprijanko 2013a).

Artikeln *Aktionsgrupp vill få fart på spårvägsdebatt* visade att de olika uppfattningarna om spårvägen i Lund kretsar kring utvecklingsdiskursen vilket innebär att ökad kapacitet för kollektivtrafiken är ett måste då Lund ska utvecklas som stad (Kuprijanko 2013b). Som en konsekvens av detta går det att utreda vilket alternativ som är mest lämpligt. Forskare inom relaterade områden och konsulter konstruerades således som en grupp vilken ansågs kunna svara på frågan om Lund behöver spårväg. I nedanstående citat ger kommunfullmäktiges ordförande Annika Annerby Jansson uttryck för detta när hon resonerar kring att det skulle finnas en ”sanning”.

I grunden tror jag att alla tycker att det är väldigt positivt att man kan få till stånd en sådan här dialog och ett sådant här samtal så att man kan reda ut vad som är fakta och vad som är det verkliga underlaget. För inte heller ni har kanske hela sanningsmonopolet. Det finns ju två parter, sannolikt (Annika Annerby Jansson, citerad av Kuprijanko 2013b).

Att svaret på frågan spårväg eller inte beror på vilka premisser som ställs upp återkommer i artikeln *Aktionsgrupp kräver ny ekonomisk analys* (Kuprijanko 2014b). Märkligt nog kritiseras den ekonomiska analysen enbart med alternativa premisser. Även spårvagnsmotståndarna tycks alltså resonera i enlighet med att ”experter” kan konstatera om Lund behöver spårväg eller inte.

I artikeln *Spårvägen granskas av experter – rapport i juni* framhåller kommundirektören Anette Henriksson och kommunstyrelsens ordförande Anders Almgren oberoendet hos de fyra experter som valts ut av kommunstyrelsen (Kuprijanko 2015b). Almgren säger bland annat att:

Det vi har tittat på hittills är att det är bra dokumentation och relevanta slutsatser som man kommit fram till. Men nu är det viktigt att inte spekulera för mycket utan just låta den här expertgruppen granska detta och låta dem ha fria tyglar i det arbetet (Anders Almgren, citerad av Kuprijanko 2015b).

Citatet indikerar att det finns gräns en mellan politiken och ”experterna”. Denna gränsen har experterna hållit sig utanför tills de blev utvalda för att utföra granskningen av det tidigare beslutsunderlaget. Genom att ”inte spekulera” i expertgruppens tänkbara slutsatser ger Almgren en bild av att det skulle finnas en teknisk och en politisk fas, där han genom spekulation i den tekniska fasen skulle kunna påverka den.

Expertgruppens rapport redovisades offentligt på Mejeriet i Lund den 16 juni 2015. Under mötet, som det rapporteras ifrån i artikeln *Arga flest på mötet*, fanns också möjligheten att ställa frågor. Anjou (2015) beskriver hur ”[s]edan fick han [Mats Olsson, min anm.] gång efter gång upprepa att gruppen inte fått uppdraget att göra en egen utredning utan att det handlade om att granska dokument och planer”. Att Expertgruppen fått uppdraget att granska, och inte utreda, påminner om den funktion som Collins och Evans (2017:84–94) menar att en institution som ”The Owls” bör fylla.

Den 16 juni 2015 överlämnade Expertgruppen sin rapport till kommunen. Rapportens resultat diskuteras i artikeln *Spårväg behövs - men blir dyrare* (Kuprijanko 2015c). Frågan om det är ”rätt” att bygga spårväg ställs till två av Expertgruppens medlemmar. Mats Olsson svarar att: ”Där har vi inget svar. Det är en politisk bedömning”. Sven Lorentzi svarar att: ”Om man vill är det rätt, om man inte vill är det fel” (Kuprijanko 2015d). Båda svaren ger en bild av att politikerna har ett val som är separerat från Expertgruppens rapport. Återigen tyder diskursordningen på att den sociala praktiken framställs vara indelad i en teknisk och en politisk fas, vilket överensstämmer med ”den tredje vågen”. Expertgruppen har avslutat den tekniska fasen, varpå det är kommunens ansvar att fortsätta med den politiska fasen.

Den politiska fasen har ofta artikuleras med referens till de allmänna valen. I artikeln *Klar majoritet röstade mot folkomröstning om spårväg* gör vikarierande kommunalrådet Ulf Nymark detta när han säger att:

Under minst två val har diskussionerna om spårvägen varit mycket heta och mycket ingående. Och det visar sig att i senaste valet röstade i runda tal 83 procent av Lundaborna på partier som vill ha spårväg. En folkomröstning bör rimligen ha två klara alternativ (Ulf Nymark, citerad av Kuprijanko 2016a).

Samma resonemang återfinns i artikeln *Oavgjort i spårvagnsderbyt* där politikerna argumenterar emot en folkomröstning genom att referera till valet 2010 (Sundberg 2013). Nymark argumenterar också emot en folkomröstning och menar att om att en sådan inte skulle handla om ja eller nej till spårväg utan om vilket Brunnsberg ”vi” vill bygga (Kuprijanko 2016a). Resonemanget att spårvägen är en fråga om utvecklingen av Lund och Brunnsberg/ESS är genomgående för artiklarna och tyder på den transparens som Collins och Evans (2017:93) kräver av politiker i den politiska fasen.

4 Resultat

Analysen tyder på att gruppen ”experter” har konstruerats utifrån ett flertal olika diskurser kring spårvägen: Utvecklingsdiskurs, hållbarhetsdiskurs, ekonomidiskurs, expertdiskurs, medborgardiskurs och diskurs om oberoende. Diskurserna utmärks av olika språkliga element som identifierades i analysen av text. Genom att sätta expertdiskursen i en interdiskursiv relation till de övriga diskurserna konstruerades gruppen ”experter”. Kombinerat med en diskurs om oberoende kunde gruppen ”experter” dessutom konstrueras på ett sätt som framställde dem som legitima. Konstruktionen av ”experter” legitimerades, eller kritiserades, ibland också genom att använda manifest intertextualitet och intertextuella kedjor.

Spårvägen konstrueras i de första artiklarna till en fråga som handlar om utveckling, miljö/hållbarhet och ekonomi. På denna fråga ansågs ”experter”, i form av relevanta forskare och konsulter, genom utredningar kunna svara på vad som objektivt var bäst för Lund och ESS/Brunnshög utifrån vissa givna premisser. Den diskursiva praktiken, och således också konstruktionen av gruppen ”experter”, förändrades inte något nämnvärt över de sex åren som analysens material sträcker sig över.

Den sociala praktiken återspeglar till stor del att konstruktionen av gruppen ”experter” i frågan kring spårvägen i Lund hade stora likheter med Collins och Evans ”tredje våg”. Detta utmärks främst genom att gruppen ”experter” konstruerades kring artikuleringen att det skulle finnas en teknisk och en politisk fas. Vad det beträffar den Expertgrupp som 2015 fick uppdraget att granska det tidigare beslutsunderlaget kan vi också se en konstruktion av gruppen ”experter” som i enlighet med ”den tredje vågen” fick uppdraget att utreda vad som är bra vetenskap på ett område där det inte finns någon vetenskaplig konsensus. En konstruktion av gruppen ”experter” som påminner mer om ”den andra vågen” har vid enstaka tillfällen gått att identifiera. Emellertid verkar den syn som framförallt Fischer har på deliberation inte ha varit närvarande vid de tre offentliga debatter som det rapporteras ifrån i artiklarna som utgör analysen.

5 Diskussion

5.1 Effekter på demokratin i Lunds kommun

Jag håller med Collins och Evans (2017:71) om att den väljande modernismen som ”den tredje vågen” baseras på inte är detsamma som teknokrati. Problemet – vilket den här uppsatsens analys av spårvägen i Lund indikerar – är att det som de inbegriper i den politiska fasen inte upplevs vara tillfredställande eller tillräckligt. Som Lewin (1970:226) konstaterar förefaller utbytet mellan eliterna och medborgarna fungera bättre i teorin än praktiken.

Det som i artiklarna artikuleras som en politisk fas beskrivs vid upprepade tillfällen som begränsad till allmänna val. Samtidigt tyder det motstånd och debatten som funnits kring spårvägen på att värdeallokeringen har fungerat dåligt. Jag menar här att konstruktionen av gruppen ”experter” i frågan kring spårvägen i Lund har påverkat demokratin i Lunds kommun negativt. Problemet återfinns inte explicit i det faktum att gruppen ”experter” konstruerades i relation till frågor om Lunds utveckling, hållbarhet och ekonomi: Frågor som sedan konsulter och experter inom de närliggande vetenskapliga disciplinerna ansågs kunna svara på med vad som var ”rätt” för Lund genom utredningar. För om vi accepterar att gruppen ”experter” konstruerades efter ”den tredje vågen” menar jag att Lunds kommun försökt vara så transparenta som möjligt. Det är genomgående för artiklarna från 2010 till 2016 att utvecklingen av Brunnshög, Lunds kommuns vision om att vara en hållbar stad och den ekonomiska försvarbarheten är det som motiverar spårvägen.

Problemet återfinns istället i det som Börje Hed belyser i artikeln *Aktionsgrupp vill få fart på spårvägsdebatt* (Kuprijanko 2013b): Det har funnits en politisk enighet i frågan som gjort att medborgare som är emot spårvägen upplever att de inte har några seriösa politiska alternativ. Min bedömning är att det främst är Dahls (1998:38) första och fjärde kriterium – effektivt deltagande samt slutgiltig kontroll över agendan – som påverkats negativt av detta. Beskrivningen av de offentliga debatter som återfinns i uppsatsens analys tyder också på att Dahls tredje kriterium – ökad förståelse och upplysning – påverkats negativt. Trots att Collins och Evans (2017:142) påpekar att deras teori inte inskränker på medborgarnas möjligheter till deltagande indikerar denna uppsatsen att en konstruktion av gruppen ”experter” som till stora delar påminner om deras teori, påverkar demokratin negativt när det som de kallar för den politiska fasen främst begränsas till allmänna val samtidigt som värdeallokeringen upplevs fungera bristfälligt.

5.2 Avslutande reflektion

Ett antal faktorer har påverkat uppsatsens resultat. För det första bör valet av fall belysas: Det är fullt möjligt att beslutsprocessen kring spårvägen inte är representativ för Lunds kommun. För det andra påverkar det faktum att uppsatsen utgått ifrån en socialkonstruktivistisk grund resultatet. Här menar jag att eftersom teorierna om ”den andra vägen” och ”den tredje vägen” utgår från samma grund bör de också diskuteras inom dessa ramar. En positivistisk eller nihilistisk grund svarar egentligen direkt på frågan om expertkunskapens roll inom demokratier: Den förstnämnda ser inget problem så länge expertkunskapen är objektiv, den andra menar att expertkunskap överhuvudtaget inte kan existera.

Det är givetvis jag som har identifierat de diskurser som används i analysen, men detta har gjorts efter flera genomläsningar av artiklarna där diskursens centrala drag försökte identifieras. Genom att jag har redovisat min analysram och textens betydelse för den diskursiva praktiken hoppas jag emellertid att konstruktionen av diskurserna ska vara tillräckligt transparent. Möjligheten finns också att applicera analysramen på samma artiklar igen, eller rent av andra artiklar för att kritisera urvalet av material.

Det principiella problemet som uppsatsen behandlat kretsar i slutändan kring var balansen mellan å ena sidan jämlikhet och inkludering och å andra sidan ifrågasättande och förnekande av vetenskap återfinns: Behöver vi en gräns mellan politik och expertkunskap och – om svaret är ja – hur ska vi dra gränsen på ett sätt som inte påverkar demokratin negativt? Uppsatsens resultat pekar på att vi idag inte har något tillfredsställande svar på frågan. Detta i kombination med den ökade betydelsen av frågan i dagens samhälle indikerar behovet utav fortsatta studier inom området kring hur expertkunskap används inom demokratier.

6 Referenser

- Anjou, M. (2015). "Arga flest på mötet". *Sydsvenskan.se*. Nyhetsartikel. 2015-06-16. [Elektronisk] <https://www.sydsvenskan.se/2015-06-16/arga-flest-pa-motet>. Hämtdatum: 2018-05-09.
- Badersten, B. (2006). *Normativ metod: att studera det önskvärda*. Lund, Studentlitteratur.
- Bergström, G. & Boréus, K. (2012). "Diskursanalys" i Bergström, G. & Boréus, K. (red.) *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3 uppl. Lund, Studentlitteratur:353–415.
- Boswell, C. (2012). *The Political Uses of Expert Knowledge. Immigration Policy and Social Research*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Collins, H., - Weinel, M., - Evans, R. (2010). "The Politics and Policy of the Third Wave: New Technologies and Society", *Critical Policy Studies*, 4(2):185–201.
- Collins, H. – Evans, R. (2017). *Why Democracies Need Science*. Cambridge (UK) och Malden (MA), Polity Press.
- Collins, H. – Evans, R. – Weinel, M. (2017). "STS as science or politics?". *Social Studies of Science*, 47(4):580–586.
- Dahl, R. A. (1998). *On Democracy*. New Haven, Yale University Press.
- Douglas, H. E. (2009). *Science, Policy, and the Value-Free Ideal*. Pittsburgh (Pa), University of Pittsburgh Press.
- ESS = ESS:s hemsida. *About ESS*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://europeanspallationsource.se/about>. Hämtdatum: 2018-05-08.
- Epstein, S. (1995). "The Construction of Lay Expertise: AIDS Activism and the Forging of Credibility in the Reform of Clinical Trials", *Science, Technology, & Human Values*, 20(4):408–437.
- Epstein, S. (2011). "Misguided boundary work in studies of expertise: time to return to the evidence". *Critical Policy Studies*, 5(3):323-328.
- Expertgruppen. (2015). *Granskning av projekt Spårväg Lund C-ESS: Utlåtande från expertgruppen*. 2015-06-16. [elektronisk] <http://sparvaglund.se/globalassets/sparvag/dokument/utredningar-och-stoddokument/rapport-med-bilagor-1.2.pdf>. Hämtdatum: 2015-03-02.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge, Polity Press.
- Fischer, F. (2006). "Participatory Governance as Deliberative Empowerment". *American Review of Public Administration*, 36(1):19-40.
- Fischer, F. (2009). *Democracy and Expertise: Reorienting Policy Inquiry*. Oxford, Oxford University Press.
- Fischer, F. (2011). "The 'policy turn' in the Third Wave: return to the fact–value dichotomy?". *Critical Policy Studies*, 5(3):311-316.

- Guston, D. H. (2009). "Institutional design for socially robust knowledge: The national toxicology program's report on carcinogens", i Maasen, S. – Weingart, P. (red.) *Democratization of Expertise? Exploring Novel Forms of Scientific Advice in Political Decision-Making*. Dordrecht, Springer: 63-79.
- Jasanoff, S. (2009). "Judgment under siege: The three-body problem of expert legitimacy", i Maasen, S. – Weingart, P. (red.). *Democratization of Expertise? Exploring Novel Forms of Scientific Advice in Political Decision-Making*. Dordrecht, Springer: 209-224.
- Kuprijanko, A. (2013a). "Dubbelt så många positiva som negativa till spårvägen". *Sydsvenskan*. Nyhetsartikel. 2013-04-10.
- Kuprijanko, A. (2013b). "Aktionsgrupp vill få fart på spårvägsdebatt". *Sydsvenskan*. Nyhetsartikel. 2013-05-22.
- Kuprijanko, A. (2014a). "Spår lönar sig om en av tre åker". *Sydsvenskan.se*. Nyhetsartikel. 2014-01-08. [Elektronisk] <https://www.sydsvenskan.se/2014-01-08/spar-lonar-sig-om-en-av-tre-aker>. Hämtdatum: 2018-05-09.
- Kuprijanko, A. (2014b). "Aktionsgrupp kräver ny ekonomisk analys". *Sydsvenskan*. Nyhetsartikel. 2014-01-16.
- Kuprijanko, A. (2015a). "Spårvägen granskas av experter - rapport i juni". *Sydsvenskan*. Nyhetsartikel. 2015-04-08.
- Kuprijanko, A. (2015b). "Spårväg behövs - men blir dyrare". *Sydsvenskan*. Nyhetsartikel. 2015-06-17.
- Kuprijanko, A. (2015c). "Historiskt beslut – spårvägen är klubbad". *Sydsvenskan.se*. Nyhetsartikel. 2015-12-17. [Elektronisk]. <https://www.sydsvenskan.se/2015-12-17/historiskt-beslut--sparvagen-ar-klubbad>. Hämtdatum: 2018-04-20.
- Kuprijanko, A. (2016). "Klar majoritet röstade mot folkomröstning om spårväg". *Sydsvenskan.se*. Nyhetsartikel. 2016-01-29. Hämtdatum: 2018-04-23.
- Kuprijanko, A. (2017). "Vägen till Lunds spårväg". *Sydsvenskan*. Nyhetsartikel. 2017-02-15. [Elektronisk] Tillgänglig online via Retriever: <http://web.retriever-info.com.ludwig.lub.lu.se/services/archive/displayPDF?method=&pdfUrl=%2FproxyTest%2F%3Fid%3D050859201702150ppdBC4orxqQ2WyyqM947oE5k000402010a00%26x%3D7501e735c98c837c37bca08786d0b0b7&documentId=050859201702154064f2767a5179c488d46cbed3189b16&serviceId=2>. Hämtdatum: 2018-02-18.
- Lewin, L. (1970). *Folket och eliterna: en studie i modern demokratisk teori*. Stockholm, Almqvist & Wiksell.
- Lunds kommun. (2011). *Förstudie. Spårväg Lund C till ESS – Ett starkare kunskapsstråk med spår på Lundlänken*.
- Max IV = MAX IV:s hemsida. *About us*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.maxiv.lu.se/about-us/>. Hämtdatum: 2018-05-08.
- Mert, A. (2009). "Partnerships for sustainable development as discursive practice: Shifts in discourses of environment and democracy". *Forest Policy and Economics*, 11(5): 326–339.
- Pielke, R. A. Jr. (2007). *The Honest Broker: Making Sense of Science in Policy and Politics*. Cambridge, Cambridge University Press.

- Samuelsson, J. (2010a). "Lund är en i grunden för liten stad för spårvagn". *Sydsvenskan*. Nyhetsartikel. 2010-10-28.
- Samuelsson, J. (2010b). "Helmfrid (M) bromsar spårvägsutbyggnaden". *Sydsvenskan*. Nyhetsartikel. 2010-11-11.
- Samuelsson, J. (2011a). "Viktigt steg mot spårväg i Lund". *Sydsvenskan*. Nyhetsartikel. 2011-05-05.
- Samuelsson, J. (2011b). "Stor skepsis till spårväg i Lund". *Sydsvenskan*. Nyhetsartikel. 2011-06-16.
- Sprain, L. – Reinig, L. (2018). "Citizens Speaking as Experts: Expertise Discourse in Deliberative Forums". *Environmental Communication*, 12(3): 357-369.
- Turner, S. (2001). "What is the Problem with Experts?", *Social Studies of Science*, 31(1): 123–149.
- Turner, S. (2003). *Liberal democracy 3.0: civil society in an age of experts*. London, Sage.
- Winther Jørgensen, M. – Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund, Studentlitteratur.
- Wynne, B. (1992). "Misunderstood misunderstanding: social identities and public uptake of science". *Understanding of Science*. 1(3):281–304.

7 Bilagor

7.1 Förteckning över analyserade artiklar

Artikel	Datum	Artikelförfattare	Publicerad i:	Typ av artikel:
<i>Lund är en i grunden för liten stad för spårvagn</i>	2010-10-28	Samuelsson, J.	Sydsvenskan	Nyhetsartikel
<i>Helmfrid (M) bromsar spårvägsutbyggnaden</i>	2010-11-11	Samuelsson, J.	Sydsvenskan	Nyhetsartikel
<i>Viktigt steg mot spårväg i Lund</i>	2011-05-05	Samuelsson, J.	Sydsvenskan	Nyhetsartikel
<i>Stor skepsis till spårväg i Lund</i>	2011-06-16	Samuelsson, J.	Sydsvenskan	Nyhetsartikel
<i>Dubbelt så många positiva som negativa till spårvägen</i>	2013-04-10	Kuprijanko, A.	Sydsvenskan	Nyhetsartikel
<i>Aktionsgrupp vill få fart på spårvägsdebatt</i>	2013-05-22	Kuprijanko, A.	Sydsvenskan	Nyhetsartikel
<i>Oavgjort i spårvagnsderbyt</i>	2013-06-05	Sundberg, U.	Sydsvenskan	Nyhetsartikel
<i>Aktionsgrupp kräver ny ekonomisk analys</i>	2014-01-16	Kuprijanko, A.	Sydsvenskan	Nyhetsartikel
<i>Spårvägen granskas av experter – rapport i juni</i>	2015-04-08	Kuprijanko, A.	Sydsvenskan	Nyhetsartikel
<i>Arga flest på mötet</i>	2015-06-16	Anjou, M.	Sydsvenskan.se	Nyhetsartikel
<i>Spårväg behövs - men blir dyrare</i>	2015-06-17	Kuprijanko, A.	Sydsvenskan	Nyhetsartikel
<i>Klar majoritet röstade mot folkomröstning om spårväg</i>	2016-01-29	Kuprijanko, A.	Sydsvenskan	Nyhetsartikel